

Gode, grønne Bergen

En by for bier og bergensere

Vår visjon for Bergen i 2030

Naturvernforbundet
Hordaland

Frukttrær og bærbusker i parker og parceller gir borgerne søte gleder. Humler surrer lekent over byens mange grønne tak. I bekker, som før var dekket av betong, trives fisken, og langs vannkantene er et frodig plante- og dyreliv. Storfugl og hakkespett er tilbake i skogene, der store områder er frivillig vernet. Over eng og mark er sanglerke, vipe og storspove endelig på vingene igjen, og i vernede marine områder er hummeren igjen krøpet fram. Luften er ren og klar over byen, også på kalde vinterdager. Her kan alle føle seg hjemme.

Slik ser vi i Naturvernforbundet Hordaland for oss Bergen i 2030, som Norges grønneste storby – en by der ikke lenger natur blir ødelagt, bit for bit. Tvert imot er byen blitt grønn der den før var grå. I 2030 er vi for lengst blitt arealpositive – vi gir mer areal tilbake til naturen enn vi tar fra den. Dette gjør det mulig for plante- og dyrearter å leve videre, og ikke bli utryddet fra vår by.

Forsidefoto: Augon Johnsen

Nok er nok av bit for bit

Om vi fortsetter å bygge ned naturen, dør dyr og planter.

Bergen har en sjeldent rik variasjon i natur, både i nordisk og global sammenheng. Denne gaven forplikter oss. Vi må ta hensyn til at arter bare overlever om deres krav til livsmiljø blir oppfylt. De må ha armslag, områder store nok til at de kan overleve. Det betyr at bevaring av biologisk mangfold i stor grad dreier seg om å stanse at naturarealer forsvinner.

Areal er en begrenset ressurs. Der det først er gjort inngrep i naturen, er det oftest krevende å restaurere området tilbake til

noe som minner om opprinnelig tilstand. For 9 av 10 av våre truede arter (de som står på "rødlisten"), er arealendringer hovedtrusselen. Vi må stoppe nedbygging av natur. Det er ikke tilstrekkelig å kun verne visse arter eller noen spesielle områder.

Én million arter i verden står i fare for å bli utryddet, anslår Det internasjonale naturpanelet (IPBES). Dette er intet mindre enn en trussel mot menneskehetens videre eksistens. Siden 1970 har verden mistet 70% av sine dyrebestander. Selv om utryddelsen av arter er et globalt problem, skjer hvert enkelt tap lokalt. Uten bier, ingen

bergensere – kan man si om man setter saken på spissen. I Bergen er 275 ulike arter i fare, 149 er kritisk truet.

De siste åtte årene har vi bygget ned natur på arealer som sammenlagt er like store som Bergen sentrum inkludert Møhlenpris, Nordnes og Bryggen.

Våre strandsoner er sterkt utsatt. Hordaland er fylket som gir flest byggetilatelser i strandsonen. Bergen er dårligst i landet på å bekjempe fremmede arter som utkonkurrerer lokal fauna. Samtidig har vi forringet våre tettbygde strøk, og gjort dem lite egnet for et variert dyre- og planteliv: Vi har skapt biologisk fattige områder med asfalt og gressplen, der det en gang var myrer, bekker og lokale planter. Også matjorden ødelegges i Ber-

gen. Mellom 2005 og 2015 ble 742 dekar jordbruksareal borte.

I myr og skogbunn er det lagret mye karbon. Å bevare disse fra utbygging eller uforsvarlig skogsdrift er ikke bare godt for naturmangfoldet, men kanskje også det enkleste og viktigste klimatilskuddet vi kan gjennomføre.

Alle forstår at vi ikke, bit for bit, kan bygge ned og utarme det som er en begrenset og livsviktig ressurs: Våre jorder, heier, skoger, myrer – våre naturarealer – helt til det til slutt ikke er noe igjen.

Hvorfor skal vi utsette det vi vet vi må gjøre? Vi må trekke en sluttstrek og si "hit, men ikke lenger".

Naturvernforbundet Hordaland vil at vi setter på bremsene: Vi bygger ferdig sykkelveinettet og Bybanen til Fyllingsdalen og Åsane, med en omtenksom fortetting rundt stoppestedene. Da har vi etablert et miljøvennlig transportsystem som kan overta mye av den miljøskadelige veitrafikken, og med dette er endelig sluttstrek for nedbygging av naturareal er satt.

Målet er at Bergen skal bli arealpositiv. Det betyr at det arealet som er grønt, som er natur og kulturlandskap, skal vokse, i stedet for å minke. En nullvisjon om at vi ikke skal miste mer grønt til grått er ikke godt nok. Vi vil at mengden grønt skal øke. Vi vil ha en plussvisjon.

Aldri mer Endelausmarka

Det som en gang var Endelausmarka, rett sør for grensen mellom Bergen og Os, er nå ødelagt for alltid av motorveien E39 Rådal – Svegatjønn.

Foto: Statens Vegvesen/Hawkeye

*Slik kan det gjøres:
Under Mulebanen kan man
få plass både til barnehage,
en flerbrukshall og et lite
kultursenter. Helt nederst blir
det beboerparkering.
Når prosjektet er ferdig,
er her faktisk mer
grøntområder enn før.*

Illustrasjon: Fortunen arkitektur

Klart det går an!

Dette gjør vi aller først:

Vi slutter å dele ut ubebygde naturområder til nytt byggeland

Vårheia, Haukås og Dyngeland skal fortsatt være grønne og ikke bygges ned.

I stedet forvandler vi dårlig utnyttede parkerings-, kai-, industri- og lagerområder til gode bolig- og næringsstrøk. Vi river utvalgte parkeringshus.

Vi avlyser alle motorveiprosjekter

En by som satser på massebilisme mister enorme arealer til veier og parkeringsplasser. Skal vi berge våre dyre- og plantearter, kan vi derfor ikke fortsette å legge til rette for mer bilkjøring. Mindre biltrafikk gir oss også renere luft, mindre støy og mindre klimagassutslipp.

Vi slipper naturens mangfold inn i byen

Flere parsellhager, bærbusker og frukttrær, og færre friserter plener! Grønne tak på hus og åpning av bekker og vassdrag motvirker flom. Rik kantvegetasjon gir gode levekår for fisk, fugl og småkryp. Slik styrker vi oss også mot klimaendringer og ekstremvær.

Omtenssom fortetting

En viss fortetting langs våre kollektivakser er nødvendig for å hindre at stadig nye områder bygges ned. Vi skal bygge tett, men trivelig, og skape frodige, grønne livsrom mellom husene.

Rullebane 2 på Flesland avlyses

Her lar vi naturen være i fred, og får samtidig satt et tak på veksten i flytrafikken.

Matjord skal ikke bygges ned

Bergen skal ikke bare være by, men også en levende jordbrukskommune. Første bud er å la matjorden i fred. Det må bli utenkelig å ødelegge dyrkbar mark.

Levende kulturlandskaper

Naturen er ofte på sitt rikeste i våre gamle kulturlandskaper. For å bevare truede arter, må vi få oppmuntringsordninger for slått og beitebruk, spesielt av geit, spælsau og gammel-norsk sau.

Ingen nye skogsveier med ukontrollert massedumping

I dag forsvinner svære utmarksarealer til overdimensjonerte skogsveier, som mer enn noe annet er

massedepoier, ofte med ulovlig avfall i fyllmassene. Ingen nye skogsveier skal bygges inntil myndighetene får kontroll over situasjonen.

Skogen skal skjøttes varsomt og uten flatehogst. Kommunen oppmuntrer til frivillig skogvern, og lager en skogforvaltningsplan.

Innstramming av dispensasjoner

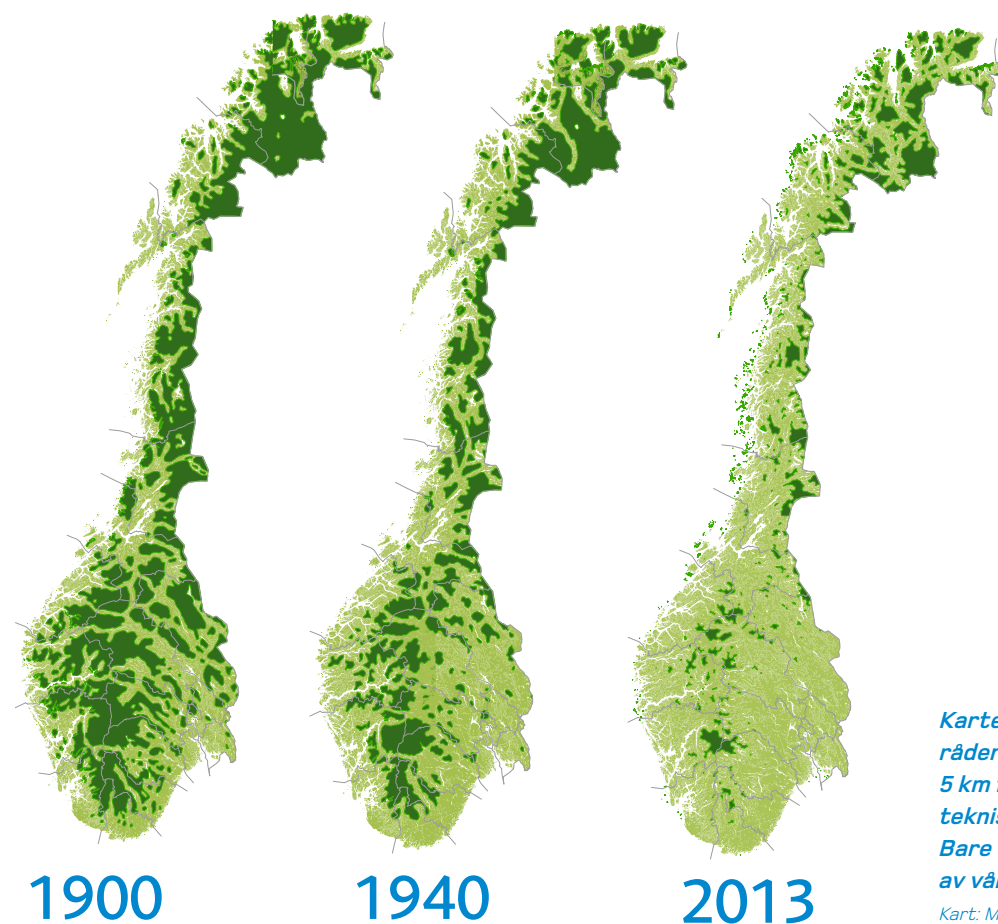
Det må bli slutt med stadig å gi dispensasjoner fra vedtatte, restriktive planer og reguleringsbestemmelser. Hva er meningen med gode planer om de bare skal omgås?

En regional plan for Bergen og omegn

En regional plan skal sørge for at byspredningen og naturødeleggelsen ikke bare fortsetter ut i nabokommunene når Bergen strammer inn. I denne planen skal reduksjon av biltrafikk og stans i nedbygging av naturareal være viktige mål.

Kommunedelplan for naturmangfold

Vi bør få et rettslig bindende plankart for sammenhengende grøntområder, og en kommunedelplan for naturmangfold. Bergen skal opprette et arealregnskap som kan vise oss i praksis at vi blir en arealpositiv by.

Kartene viser områder med mer enn 5 km fra et større teknisk inngrep. Bare smuler er igjen av vår urørte natur.

Kart: Miljødirektoratet

Rådalen lagt i grus.

Tunnelinnslaget på E39 Rådalen – Sveгатjønn våren 2019. Knappt et gresstrå er igjen i det som var et grønt dalføre.

Foto: Statens Vegvesen/Hawkeye

Fra grått

Bebyggelsen i Bergen er stort sett tynt og klattvis spredt ut i terrenget. Det bor få folk på det bebygde arealet sammenlignet med andre byer. Prognosene for folkeveksten er kraftig heldigvis nedjustert. Det betyr at det går fint å sette en sluttstrek for byspredningen. Vi får plass til alle nye innbyggere ved omtentksom fortetting, samtlig som vi gjør byen grønnere.

Første bud er å slutte å dele ut ubebygde områder til nytt byggeland. Derfor må blant annet Vårheia, Dyngeland og Haukås forbli områder med jordbruk og natur.

I Haukåsvassdraget har det levd elvemuslinger i tusenvis av år, og de få som fortsatt finnes, utgjør den siste gjenlevende bestanden i Bergen. En eneste, liten elvemusling renses 50 liter vann i døgnet, men internasjonalt er arten sterkt truet. For at den skal overleve i Bergen, må ingen nye forurensingskilder etableres i nedbørs-

feltet til Haukåsvassdraget. Haukås er fortsatt et sammenhengende grøntområde med matjord og viktige våtmarksområder med hekkende vipper. Dette må bevares og restaureres. I dette området har ulike næringsvirksomheter alt fått breie seg mer enn nok.

I stedet for å bygge ned natur, tar vi i bruk areal som allerede er bebygget og bygg som alt står der. I 2017 sto mer enn 200 000 kvadratmeter kontor ledig, som i mange tilfeller hadde stått ubrukt i flere år – det tilsvarer fem IKEA-bygg.

Svært mange næringsbygg har stor grunnflate, men bare én eller to etasjer.

I vår visjon for Bergen i 2030 har kommunen strenge krav til utbygging og oppmuntrer næringslivet til gjenbruk av tomme eller dårlig utnyttede tomter og bygg. På lave næringsbygg bygger man på i høyden der det er mulig.

God byplanlegging og bedre kollektivtransport har i 2030 redusert behovet for veier, parkeringsplasser, bilforhandlere og bensinstasjoner.

Disse arealene brukes til boliger, uteområder og næring.

Vi behandler strandsonen i både ferskvann og saltvann svært varsomt. I 2030 er forringede strandsoner restaurert og utfylling i sjø et avsluttet kapittel.

Vi reduserer tallet på offentlig tilgjengelige parkeringsplasser. Her er store flater som kan brukes til bolig og næring. Kommunen må lage en plan for å halvere antall offentlig tilgjengelige parkeringsplasser på våre kjøpesentra innen 2025.

Vi river utvalgte parkeringshus. Kanskje starter vi på Marineholmen, som ligger sentralt, med god kollektivdekning? I stedet for parkeringshuset som står der i dag, kan vi få en grønn lunge som går fra Damsgårdssundet opp gjennom Nygårdsparken.

Vi tenker nytt om boligbygging og arkitektur. Smarte deleløsninger gjør at mange kan klare seg med en noe mindre leilighet, og ha råd til å bo sentralt, i stedet for i en arealkrevende bolig utenfor byen. I nye boligkvartaler kan beboerne dele på felles

gjeste- og fellesrom og ha “bibliotek” for redskaper og andre gjenstander. Lokale initiativer som Bærekraftig liv på Landås viser allerede vei til en slik utvikling. Boligprosjekter som skaper “landsbyer i byen” hvor folk kjenner hverandre, gir god folkehelse og reduserer transportbehovet.

Hustak bør ha grønn vegetasjon der det passer og er mulig: Det gjelder spesielt for nye bygg og for mange næringsbygg, skoler og idrettshaller.

Vi kan fremme helhetlig styring av boligpolitikken ved å opprette et kommunalt utviklingsselskap for grønn boligbygging, gjerne sammen med omegnskommunene.

Grønn fortetting i byen

På Mindemyren skal tusener få nye boliger, med lett adkomst til Bybanen. Den tildekkede kanalen skal gjenåpnes og strøme fritt i dagen.

Illustrasjon: Arkitektgruppen CUBUS/Sora Images

til grønt

Å skjønne det grønne

Bergen er havnebyen mellom de syv fjell. Bergen er også Gullfjellet, Arnanipa, Veten og Smøråsfjellet. Vakre fjell vi er stolte av og glade i, som vi er enige om å ta vare på. Men Bergens natur er mye mer enn fjellene. Kulturlandskap, skog, myr og våtmark blir ofte oversett, selv om belastningen på slike truede naturtyper er stor. Ofte er rikdommen størst i de områdene hvor folk har bodd lengst. Her finnes enger, buskas og gamle løvtrær. Samtidig er det ofte i disse strøkene vi skal fortette. Det betyr at all fortetting må skje med omtanke, på de rette stedene og ta hensyn til enkeltplanter: **Et gammelt eiketre, for eksempel, er ikke bare vakkert. Én eneste hul eik kan huse opptil en million individer fra over 1500 arter!**

Naturvernforbundet mener det er riktig å gjøre ferdig Bybanen til alle bydeler, med fortetting rundt bybanestoppene, men dette må skje med stor omtanke for naturrikdommen som alt finnes der. Også her må spesielt viktige naturtyper vernes mot nedbygging.

I fremtidens gode, grønne Bergen ser vi nytt på naturen i bymessige strøk:

Det skal igjen bli plass til busk og kratt på egnede steder. Plenørkener og oppmurte vannkanter er utdatert. Vi tenker heller på hva vi trenger for å få en levende by med velfungerende økosystem; frodige vannkanter, mat for nedbrytere, og steder for skjul og redebygging for fugler.

Flere lokale treslag, vekster i ulike høyder og døde trær gir levesteder for fugler, moser, sopp og insekter. Istedenfor å fjerne løv og gressklipp, samles organisk materiale opp og blir til boliger for pinnsvin, biller og en rekke andre dyr og insekter. Blomstrende vekster gir mat til insektene gjennom hele sesongen. Som en drahjelp bygger vi fuglekasser, flaggermuskasser, insekthotell, regnbed og somerfuglbed. Ved å ta vare på småkrypene sørger vi også for at fugler og pattedyr lever godt.

Gamle saueraser som spælsau og villsau er mer altetende enn den vanlige, "moderne" sauene, og bedre til å holde

naturmangfoldet i hevd. I 2030 møter vi ofte disse nøysomme dyrene i byens mange fjellområder. Det skyldes bl. a. at vi har flere ordninger som oppmuntrer til bevaring og bruk av våre gamle kulturlandskaper.

I vår visjon for Bergen, er urban og bynær natur bundet sammen ved hjelp av grønne korridorer, vassdrag og faunabroer. Sammenhengende naturområder lar dyrene bevege seg fritt for å finne mat og maker, derfor må barrierer mot fri ferdsel for dyr fjernes.

En støyskjermet faunabro over Flyplassveien gir i 2030 større leveområder for flere av dyrene i Ytrebygda.

Takhagen på Nordnes

På Nordnes er taket på en idrettshall blitt et populært sted å dyrke frukt og grønnsaker.

Foto: Eva Johansen – Nordnesrepublikken

Ingen plass til motorveier

Mer vei gir mer trafikk og mindre natur. Om vi skal stanse utryddelsen av arter, må vi slutte å legge til rette for at at folk skal bruke bil til det meste. Massebilismen krever for store arealer. Nye motorveier gjør at folk reiser lenger mellom arbeid og bolig, bebyggelsen eser utover i periferien, og enda mer natur blir bygget ned. Der folk bor spredt, blir det også umulig å gi et godt kollektivtilbud.

Det er umulig å bygge seg ut av kjøproblemer i en by som vokser. Jo mer vei vi bygger, jo mer vil biltrafikken øke. Om du fjerner en flaskehals ett sted, vil nye køer oppstå andre steder.

Det er en misforståelse at alle problemer med biltrafikken blir løst om folk går over til elbil. Den har to viktige fordeler: Ingen lokale utslipp til luft og et mye lavere energiforbruk. Men den tar like stor plass, dekkslitasjen gir minst like store utslipp av mikroplast, og klimagassutslippene fra produksjonen av en elbil er minst like store som fra en fossilbil.

I vår visjon for 2030 er det betraktelig færre biler på veiene, og de som finnes er elektriske. De fleste i Bergensregionen klarer seg uten å eie egen bil. Flertallet går, sykler, og reiser kollektivt. Mange er med i bildeleringer.

Slik når vi våre transportmål:

Vi gjør ferdig den arealgjerrige Bybanen til Fyllingsdalen og Åsane, med omtenksom fortetting rundt stoppestedene.

Alle planer om motorveier avlyses. Det betyr et endelig farvel til motorveiprosjektene Nordhordlandstunnelen, Ringvei øst, Hordfast, Sotrasambandet og Arna – Trengereid.

I stedet for firefelts Ringvei øst, oppgraderer vi dagens vei til en trafiksikker tofelts vei med gang- og sykkelvei. I stedet for Hordfast satser vi på miljøvennlige ferger. Det planlagte Sotrasambandet krymper vi til en ny bro reservert for kollektivtrafikk.

Der det er mulig, tar vi deler av veiarealet fra bilene, og gir det til kollektivtransport, gange og sykkel.

På alle firefelts innfartsårer gjør vi om ett felt i hver retning til kollektivfelt. Dermed kommer bussene uhindret frem: Elektriske ekspressbusser frakter folk

raskt mellom omlandskommuner og Bergen sentrum, og mellom byens ulike deler.

På den nye motorveien fra Os har vi et kollektivfelt i hver retning fra dag én. Slik får vi en busstrasé helt fra Os til Bergen sentrum, og motvirker økt biltrafikk.

Elektriske passasjerbåter kan bringe folk effektivt over Byfjorden og til Ågotnes, Knarvik, Frekhaug og Salhus.

Sykkelveiene skal ikke lenger være småstumper, men henge sammen i et trafiksikkert og lett tilgjengelig system. Syklister og gående bør ha den rakeste veien, mens bilister kanskje må kjøre en omvei.

Gåbyen Bergen må bli mer enn et slagord: Tilgrodde og stengte snarveier for gående blir åpnet og rustet opp. Ved alle skoler har vi fått på plass "hjertesoner", der det er bilfritt og trygt for barna å komme til skolen.

Aldri mer: Massedumping forkledd som skogsveibygging

På Fanafjellet, i Hausdalen, ved Frotveit og ved Hylkje er det bygget sammenlagt flere mil med skogsveier, som først og fremst er dumperplasser for masser. Mengden av masser overskrider langt det som er nødvendig for å bygge en skogsvei, og endrer terrenget brutalt. Ofte inneholder massene store mengder ulovlig avfall. Store naturarealer ødelegges for alltid. Slik skal vi ikke ha det. Foto: Hordnesskogens Venner

Bybanen har satt en ny kurs for Bergen.

Den forurensar ikke, frakter titusener hver dag, samtidig som den tar relativt liten plass – den er arealgjerrig. Dessuten kan bybanen ha gress og blomster mellom skinnene!

Grønne tak og vegger, blomster og bier

Utsikten fra Byfjellene i 2030 viser oss en ny side av gode, grønne Bergen. Stedegne planter er spredt utover takflatene, etter at kravet om grønne tak på nye bygg kom på plass. Grønne tak blir til takparker, lekeplasser og hageparseller der vi dyrker mat. De huser fuglekasser, flaggermuskasser og bikuber.

Det gis støtte til ettermontering av grønne tak på eldre bygg. For tak med større vinkler kreves miljøsmarte løsninger. Dette kan være for eksempel takstein med solcellepanel, eller tak som reduserer luftforurensing ved å omdanne skadelige nitrogenoksider til ufarlig nitrat.

Grønne tak beskytter takplater mot UV-stråler og varme. De myke flatene reduserer støy og plantene gir økt naturmangfold i urbane områder. I tillegg til de miljømessige fordelene, er takene også praktiske. De holder igjen på overvann, hindrer flom og reduserer fremtidige kostnader med overvannsmagasin og utvidet avløpsnett.

Grønne tak virker i tillegg isolerende, og utjevner energibruk i bygningen året rundt.

Bier i byen
Biene som bor på taket av Grand Hotel Terminus har kort vei til frukttrær og bærbusker i hotellhagen.

Foto: Kjersti Kildahl, NIBIO

Restaurering av natur

Naturinngrep og habitatødeleggelse er den største trusselen mot biologisk mangfold. Det handler om kraftanlegg, flatehogst, skytefelt, veier, bygging i strandsonen, hyttefelt og grøfting av myr. Svekket og ødelagt natur spiser i dag svimlende 10 % av den globale økonomien.

Restaurering av natur innebærer å sette i stand områder som er helt eller delvis ødelagt. Gjenåpning av lukkede elver, tilbakeføring av flatehogde skogsområder til varierte økosystemer, og reversering av gjengroing i kulturlandskap er eksempler på restaurering.

Norge vedtok i Stortinget allerede våren 2016 at 15 % av ødelagt natur skal være restaurert innen 2025. Videre har FN besluttet 1. mars i år at 2021-2030 skal være tiåret for restaurering av natur. I Norge og Bergen har vi en lang vei å gå, mens i land lengre sør i Europa er restaurering allerede blitt standard prosedyre.

Rike skoger

Omtrent halvparten av landarealet i Bergen er dekket av skog. Våre produksjonsskoger er preget av granplantasjer, med innslag av fremmede arter som sitkagran og hemlokk. Flatehogst er vanlig, og byggingen av skogsveier er ikke under kontroll.

Det begrensede fokuset på naturmangfold i forvaltningen av våre skoger må vi gjøre noe med. Ikke minst fordi cirka halvparten av de norske truede artene lever i skog.

Levende skoger vil kunne øke bestanden av dyregrupper som insekter, fugler og pattedyr. Rødlistede arter som storfugl, hvitryggspett og hønehawk vil kunne bli vanligere.

Skogvern fanger og lagrer karbon og er i seg selv et rimelig og effektivt klimatiltak. Et rikt innslag av gammelskog og døde trær gir høyere arts- mangfold og større evne til karbonlagring, særlig fordi det blir lagret mye mer karbon i skogsjorden enn i de overjordiske delene av skogen.

En høy andel vern er en fornuftig investering i naturens "immunforsvar" og gir en robusthet mot konsekvensene av ventede klimaendringer.

*Håsteinarparken, Laksevåg.
Foto: Elisabeth Sørheim, Bergen kommune*

Slik gjør vi skogene i Bergen mer mangfoldige:

Innen 2021 lager vi en skogforvaltningsplan. Denne skal sikre gode leveforhold for et mangfold av dyre- og plantearter.

Frivillig vern er en statlig ordning som gir et stort økonomisk tilskudd til skogeieren, som kan tjene dobbelt så mye på å verne som på å hogge. Bergen kommune eier egne skogarealer, og må vurdere frivillig vern for store deler av disse. Kommunen og Fylkesmannen må ta initiativ til frivillig vern overfor private eiere.

Stortingets vedtak om vern av 10 % skog må overoppfylles.

Flatehogst må opphøre. Framtidens produksjonsskog skal ikke være monokulturer av gran, men aldersblandet, artsblandet og rik på naturmangfold.

Dette gjør andre byer

Over hele verden ser vi en sterk vilje til å tilrettelegge for dyreliv, naturmangfold og gode naturopplevelser i byen. Dette er noen prosjekter vi inspireres av, og vi håper de vil inspirere flere.

New York – The High Line: en 2,3 km lang park er anlagt på en ubrukt, opphøyet jernbanelinje. Parken har blitt en stor publikumssuksess.

København – Har siden 2010 påbudt grøntstruktur på nye tak med vinkel under 30 grader.

Madrid – åpnet elven Manzanares i 2016 og plasserte ut fuglekasser og insektshotell. Doblet antall fuglearter i området, nå over 50 unike arter. 210 insektshoteller sikrer en insektpopulasjon for pollinering og fuglemat.

Storbritannia – *Britain in Bloom contest*, en hagebrukskonkurranse mellom byer. Legger vekt på pollinering og miljøvennlige kriterier.

Wellington – New Zealand: Zealandia. Verdens første inngjerdede urbane *ecosanctuary*, basert på en visjon om at de neste 500 år vil gå med til å restaurere Wellingtons skoger og ferskvannssystemer – så nært som mulig en førmeneskelig tilstand.

Curridabat, Costa Rica. Pollinering som basismodell for byplanlegging. Byplanlegging gjøres som regel for å oppnå ulike mål – økonomisk vekst, trafikkflyt osv. Hvorfor ikke la målet være maksimering av pollineringsmuligheter?

Malmö, Sverige: Bærekraftig bydel. Her plasserte de en vindturbin for å fremstille strøm, prioriterte gang- og sykkelvei, kanaler og grønne tak. Et undervannsreservoir gir varme om vinteren og kald luft om sommeren. Matavfall konverteres til biogass og blir drivstoff for bussene. Alle nybygg på kommunalt område må forholde seg til *Miljöbyggprogram Syd*, et program med fokus på bærekraftig bygging og urbant biologisk mangfold.

I **Washington, D.C.** brukes *grøntområdeandelen* av en tomt som et reguleringsverktøy. Den gjelder for næringsbygg og flermannsboliger. Grønne tak og vegger, antall trær og planter, og jorddybde utgjør *grøntområdeandelen*, og sørger for at tomter brukes på en grønn og smart måte.

I **Vancouver**, Canada krever *Green Demolition Bylaw* at eldre bygg må dekonstrueres, ikke rives. Minimum 75% av materialene skal gjenbrukes eller resirkuleres, og insentiver er på plass for å få til dette.

Apeldoorn, Nederland: *Sirkulær kontraktering*. Istedenfor at prosjekter blir satt ut på anbud og tildelt til det rimeligste alternativet, blir utbyggere vurdert etter deres kreativitet, grønnet og stimulering til en sirkulær økonomi.

Det haster med å stanse utryddelsen av våre ulike plante- og dyrearter, slik det skjer når natur forsvinner, bit for bit.

Det er på tide at Bergen snur kursen og blir arealpositiv, mer grønn og mindre grå.

Vi forventer at våre lokale og regionale folkevalgte viser handlekraft og politisk vilje, både i saker de selv kan avgjøre, og i saker der nasjonale myndigheter må påvirkes.

Vi i Naturvernforbundet Hordaland har ikke alle løsninger. Vi oppfordrer byens borgere, politikere og næringsliv til å bli med på en storstilt tankedugnad for å stanse utryddelsen av dyre- og plantearter, å gjøre Bergen til en god by for både bier og bergensere!

La tusen tanker blomstre

Nok er nok av bit for bit

Om vi fortsetter å bygge ned
naturen, dør dyr og planter.

**Støtt vårt arbeid! Meld deg inn i
Naturvernforbundet Hordaland:
Send SMS kodeord til 2377**

www.naturvernforbundet.no/hordaland

Gode, grønne Bergen - en by for bier og bergensere er laget av
Visjonsgruppen i Naturvernforbundet Hordaland, der disse har
vært med: Oddvar Skre, Ingrid Vaksvik, Gunnar Rise, Tom Danielsen,
Ingvild Johnsen og Kjersti Kræmmer. Dokumentet baserer seg på
Naturvernforbundets prinsippprogram, og er en frittstående
oppfølger til *Gode, grønne Bergen* (2015), der klima, transport og
byutvikling var hovedtemaer.

Takk til: Sivert Straume, Tom Skauge, Synnøve Spangelo,
Bjarne Bjørkelund, Holger Schlaupitz, Synnøve Kvamme,
Oddvar Soldal, Grete Ingebrigtsen, Knut Espelid,
Hallvard Birkeland, Erling Moxnes, William Helland-Hansen,
Trygve Refsdal, Anne Breistein og Ola B. Siverts.

Grafisk design: Augon Johnsen

Redaktør: Gabriel Fliflet, leder av Naturvernforbundet Hordaland

Trykk: A7 / 2019

Naturvernforbundet
Hordaland